

Jan Tomczak

"Zielfelder zu 7/8 -
Religionsunterricht 7./8. Schuljahr :
Ausgabe A", Theodor Eggers, Georg
Hilger, Walter Kettelr, Gabriele
Miller, München 1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/4, 193-194

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nych jednostek książki dla ucznia. Budowa wszystkich rozdziałów jest zawsze jednakowa. Zaczynają się opisem doświadczenia uczniów. Ukazują teologiczne wymiary i zamierzenia. Podają dydaktyczną budowę i opis religijno-pedagogicznego przedstawienia celu. Dostarczają materiał treściowy w postaci tekstów i w formie graficznej. Ukazują sposoby postępowania, formy działania oraz metodyczne wskazania.

Można powiedzieć, że omawiane podręczniki *Exodus* poważnie wzbogacają doświadczenia na terenie katechezy pierwszych klas szkoły podstawowej.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Zielfelder ru 7/8 — Religionsunterricht 7/8. Schuljahr, Ausgabe A, praca zbiorowa, redaktorzy: Theodor Eggers, Georg Hilger, Walter Kettler, Gabriele Miller, München 1976, Kösel-Verlag, s. 224.

Wprowadzając osiągnięcia teorii kurrikularnej w RFN do katechezy, opracowano nowy projekt nauczania religii katolickiej, zwany *Zielfelderplan* od tabeli — pola, na którym został umieszczony i odpowiednio rozłożony. Według wspomnianego projektu został właśnie napisany omawiany podręcznik dla uczniów na siódmy i ósmy rok katechizacji.

Książka odstepuje od podziału na określone jednostki nauczania katechetycznego. Posiada dziesięć rozdziałów. Uświadamia rolę i znaczenie fantazji w życiu człowieka. Pokazuje problemy związane z wchodzeniem młodych ludzi do grupy środowiskowej i w życie społeczne. Wprowadza w świat wartości ukazywanych w oddziaływaniu na ludzi, które wywierają żywe oraz konkretne postacie i wzory. Umożliwia zgłębianie i przeżywanie zagadnień dotyczących winy i sumienia. Przypomina, że rzeczywistość świata jest bardzo skomplikowana i pełna tajemnic, których uświadomienie otwiera człowieka na przyjęcie wiary. Przedstawia tajemnice Kościoła i jego zadanie. Porusza sprawy związane z przeżywaniem miłości czy sympatii między chłopcem i dziewczyną. Wprowadza w problemy, kim jest Bóg, jaki mamy Jego obraz i jakie pojęcie o Nim. Uświadamia religijne znaczenie wolności i jej realizację w życiu. W krótkich naswietleniach przełomowych wydarzeń z historii Kościoła, pokazuje jego żywotną siłę i do jakich przeobrażeń jest on zdolny.

Na końcu książki na 27 stronach umieścili autorzy mały słownik, który zawiera 96 haseł opracowanych i 135 haseł tylko z odsyłaczami do tekstów podręcznika. Dzięki temu słownikowi uczniowie mogą szybko znaleźć omawiane zagadnienia oraz dodatkowe informacje. Przy jego pomocy mogliby już przygotować jakiś mały referat na odpowiedni temat. Taki słownik może przyczynić się do samodzielnego rozwiązywania problemów.

Treść w dziesięciu rozdziałach została podana w różnych rodzajach tekstów i obrazów. Mają więc uczniowie w tym podręczniku: opowiadania, wiersze, teksty rzeczowe czyli informacyjne, opinie czy myśli uczniów, cytaty z Pisma św., fotosy, rysunki, karykatury. Informacje rzeczowe podano w zwężonych tekstach niemal hasłowych, ujętych w czerwone ramki i napisanych innym drukiem. Te teksty tworzą jakby szkielet omawianego podręcznika. Warto zaznaczyć, że wszystkie elementy, czyli części składowe książki, a więc zarówno teksty jak i obrazy, mają ciągłą numerację od 1 do 469. To ułatwia ich znalezienie. Z reguły dwie równoległe strony tworzą całość. Poszczególne części rozdziału dają się również inaczej zestawić niż to jest w tej książce. Gdy młodzież lepiej pozna jej treść, będzie mogła ułożyć z paru stron nowy rozdział, co uaktywnia uczniów i budzi ich zainteresowanie.

Oprócz rysunków i fotosów przedstawiony podręcznik zawiera 16 kolorowych reprodukcji artystycznych. Są wśród nich obrazy zarówno współczesne, jak i z ubiegłych wieków.

Dzięki bogatym ilustracjom oraz tekstom opisującym wydarzenia, a więc obrazowym i nieabstrakcyjnym, omawiana książka budzi zainteresowanie

i może rzeczywiście przynieść radość młodzieży uczącej się z niej religii, co jest marzeniem jej autorów.

Ogromna przewaga podanych obcych tekstów i ilustracji pomysłowo zestawionych w tematy czyni ten podręcznik atrakcyjnym, wolnym od schematów. Posługiwanie się nim może wciągać młodzież w problemy i zmuszać do myślenia, ponieważ udało się autorom uniknąć powiedzenia wszystkiego do końca, czyli podania we wszystkim gotowych rozwiązań. Czytając i oglądając przedstawioną książkę, odnosi się wrażenie, że została ona mocno osadzona w egzystencji ludzkiej głównie przez swoje teksty i ilustracje.

Może jednak zrodzić się wątpliwość, czy uczniowie klasy ósmej mniej uzdolnieni i mało skłonni do refleksji czy myślenia, będą w stanie zastanawiać się nad problemami, podsuwanymi im przez ten podręcznik. W każdym bądź razie stanowi on wartościową pozycję w nauczaniu religii, z którą z dużym pożytkiem może się zapoznać każdy, kto interesuje się zarówno teoretycznie jak i praktycznie katechizacją.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Franz-Jozef HUNGS, *Theologische Erwachsenenbildung als Lernprozess. Didaktische Grundlegung*, Mainz 1976, Matthias—Grünewald—Verlag, s. 138.

Coraz więcej mówi się i pisze o konieczności religijnego kształcenia ludzi dorosłych. Do prowadzenia głębszego i zaangażowanego życia religijnego nie wystarczają wiadomości ani przeżycia i doświadczenia zdobyte w wieku szkolnym. Autentyczne życie chrześcijańskie wymaga od ludzi ciągłej refleksji nad naszą sytuacją i ewangelią. Tej refleksji ma służyć dalsze kształcenie dorosłych, które organizuje się w RFN jako nową formą chrześcijańskiego przepowiadania orędzia ewangelicznego. Jednym z tych, którzy przygotowują do wspomnianego przepowiadania odpowiednich ludzi, jest Franz-Jozef H u n g s, docent w Instytucie Katechezy i Homiletyki w Monachium, gdzie zajmuje się teologicznym kształceniem dorosłych i katechezą gminy czyli parafialną.

W omawianej książce zajmuje się dydaktycznymi problemami teologicznego kształcenia dorosłych. Ukazuje dydaktyczne zasady i określa zakres nauczania uwarunkowany działaniem przedstawionych czynników. Praca ta, jak sam autor zaznacza, wyrosła z praktyki i doświadczenia, które mógł poczynić jako docent w wspomnianym instytucie.

H u n g s wychodzi w swej książce od określenia pojęcia dydaktyki i teologicznego kształcenia dorosłych. Rozważa w procesie kształcenia dorosłych aspekt antropologiczny, pedagogiczno-filozoficzny, biblijny i teologiczny. Bez uwzględnienia i zrozumienia tych elementów współczesne dydaktyczne rozstrzygnięcia w dziedzinie interesującej autora wydają się mało możliwe.

Przedstawia ogólnie zakres nauczania. Pokazuje czynniki, które ułatwiają dyskusję nad problemami dydaktycznymi, a więc społeczne oraz religijno-kościelne wymiary procesu nauczania i różne mierniki służące za podstawę oceny sytuacji w nauczaniu. Tymi miernikami i kryteriami jest doświadczenie nauczania, doświadczenie życia z uwzględnieniem różnych etapów życiowych człowieka dorosłego, doświadczenie wiary z aspektem religijnym i eklezyjalnym. Poza omówieniem wymienionych elementów rozważa autor napięcia, oczekiwania i motywacje zachodzące w kształceniu dorosłych. Przy przedstawianiu napięć ukazuje, jak niezgodności, poziom wymagania, charakter nowości, inicjatywa i różny stopień trudności determinują nauczanie i wytworzą sprężenie zwrotne.

Na kształtowanie form nauczania wpływają również, według omawianej książki, różne oczekiwania żywione wobec teologicznego kształcenia dorosłych. Te oczekiwania są uwarunkowane wyobrażeniami o zadaniach, procesach i celach wspomnianego nauczania.

Autor docenia ogólnie przyjęte znaczenie motywacji w nauczaniu. Dlatego